

Toets Klimaatcompensatie 2007

voor

Milieu Centraal & Klimaatcompensatie.nl

13 oktober, 2008

Jos Cozijnsen
Consulting Attorney
KvK 30148892

This document is made available solely to the customer 'Milieu Centraal' and 'Aanbieders Klimaatcompensatie.nl.' This document may not be reproduced or distributed in any form or by any means without the prior written consent of the copyright owner.

© 2008 Jos Cozijnsen, Consulting Attorney, Utrecht, The Netherlands

I. Inleiding en Achtergrond van de Klimaattoets

De bij 'Klimaatcompensatie.nl' aangesloten, samenwerkende aanbieders van klimaatcompensatie of klimaatneutrale producten, verder "aanbieders", hebben zich middels een Intentieverklaring met elkaar verbonden. Doel van dit initiatief is om de kopers en gebruikers van deze producten volledig en transparant te informeren over de wijze van compensatie en de daarbij verstrekte garanties. In de intentieverklaring zijn afspraken gemaakt over kwaliteitscriteria, de toetsing van de naleving van de criteria en communicatie over compensatie.

In juli 2007 is de Intentieverklaring van kracht geworden. Bij de presentatie daarvan op 2 juli 2007 zei minister Cramer voor Milieu: *"Ik vind het een hartstikke goed initiatief om klimaatcompensatie bekend te maken en ervoor te zorgen dat mensen er vertrouwen in krijgen"*¹, waarmee ze direct de kern van het initiatief te pakken had. Klimaatcompensatie.nl wordt ondersteund door Milieu Centraal.

De Afspraken uit de Intentieverklaring (de Verklaring zelf is bijgevoegd)

Transparantie

De samenwerkende aanbieders van klimaatcompensatie hebben met elkaar afgesproken dat ze hun klanten informeren over de volgende zaken:

- * hoe de klimaatcompensatie plaatsvindt: door het investering in bosprojecten, duurzame energie of energiebesparing
- * hoe de controle plaatsvindt: het gaat dan om controle op het feit dat de investeringen van klanten leiden tot extra bosaanplant en duurzame energievermogen en dat de klimaatcompensatie maar één keer aan een klant wordt verkocht
- * hoe de CO₂-uitstoot van klanten wordt berekend: de samenwerkende aanbieders zijn verplicht hun klanten te laten weten hoeveel uitstoot van broeikasgassen ze berekenen voor hun activiteiten, hoe ze tot die berekening komen, en welk deel daarvan ze voor hen compenseren (bijvoorbeeld alle broeikasgassen of alleen CO₂, de broeikasgassen uit de hele keten of alleen van de gebruiksfase)

Kwaliteitscriteria

Naast afspraken over de informatie die de samenwerkende partners aan hun klanten geven, hebben ze ook een aantal waarborgen aan de klanten met elkaar afgesproken:

- * klanten krijgen gegarandeerd de hoeveelheid klimaatcompensatie die hen is toegezegd
- * het geld dat klanten bijdragen in klimaatcompensatie komt altijd ten goede aan vermindering van CO₂ door extra investeringen in duurzame energie, bosaanplant of energiebesparing (officieel heet dit dat klimaatcompensatie 'additioneel' moet zijn)
- * er vindt altijd verificatie plaats van de hoeveelheid vastgelegde (in bos) of vermeden (door duurzame energie of energiebesparing) CO₂ door een onafhankelijke instantie
- * klimaatcompensatie mag niet ten koste gaan van biodiversiteit, gezondheid, welzijn en veiligheid van mens en dier.

Hoe zijn de kwaliteitseisen gewaarborgd ?

Alle samenwerkende aanbieders klimaatcompensatie hebben een intentieverklaring ondertekend waarin zij zich vastleggen op het voldoen aan bovengenoemde kwaliteitscriteria en aan de eis om maximaal inzicht te geven aan hun klanten. De aanbieders leggen elkaar jaarlijks een jaarrapportage voor waarin ze moeten aantonen dat ze alle beloftes aan klanten hebben vervuld. Aanbieders die niet aan de eisen kunnen voldoen, mogen het vignet 'Samenwerkende Aanbieders Klimaatcompensatie' niet meer voeren.

Alle organisaties die de intentieverklaring hebben ondertekend, zijn voor het eerst begin 2008 verplicht te rapporteren over hoe ze aan de eisen voldoen

Aanbieders hebben in februari 2008 afgesproken de uitvoering van de Intentieverklaring *naast collegiaal*, ook door een *onafhankelijk bureau* te laten toetsen.

¹ Nieuwsbericht Klimaatcompensatie.nl, 2 juli 2007:
<http://www.klimaatcompensatie.nl/content/view/63/72/>

De noodzaak daartoe is versterkt door de verwarring en kritiek die in de media en de Tweede Kamer over CO₂-compensatie te bemerken is. Minister voor Milieu, Cramer heeft te kennen gegeven dat de marktpartijen zelf het tij kunnen keren en zelf orde op zaken moeten stellen, voor zover dat nodig is². Onafhankelijke controle draagt daar zeker aan bij.

Milieu Centraal heeft, namens de deelnemers aan klimaatcompensatie.nl vervolgens Bureau Jos Cozijnsen, verder “onderzoeker”, opdracht gegeven als onafhankelijk bureau de toets over 2007 uit te voeren n.a.v. de jaarrapportage van de 7 aanbieders van klimaatcompensatie. Deze heeft daarvoor de “Jaarrapportages Intentieverklaring Beter Zicht op Klimaatcompensatie” van de aanbieders bestudeerd en gecontroleerd in hoeverre de afspraken volgens de Intentieverklaring zijn nageleefd. Eveneens zijn de sites bekeken en een aantal folders. Het gaat daarbij om afspraken m.b.t. kwalitatieve aspecten en kwantitatieve aspecten en over communicatie. Dus om transparantie en garantie van de bij Klimaatcompensatie.nl aangesloten bedrijven rond het leveren van compensatie.

Het is de eerste toets en, omdat deze compensatie-markt in een leerfase zit, zien de aanbieders deze toets ook als een middel om de ambities van klimaatcompensatie.nl te verhogen en de praktijk verder te verbeteren.

De aanbieders hebben schriftelijk en op de bijeenkomst van 1 juli 2008 kunnen reageren op de eerste rapportage van eind juni. In die rapportage zijn de eerste bevindingen aan de aanbieders gegeven. Deze zijn voorzien van een aantal aanbevelingen, met name om de communicatie en transparantie van de aanbieders nog te verbeteren. In september is onderzocht in hoeverre deze aanbevelingen waren overgenomen en of ook aan de kwantitatieve verplichtingen is voldaan. Het eindoordeel hierover is opgenomen in dit rapport. Eind september hebben de aanbieders kunnen reageren op de rapportage.

II. Methode en Aanpak van de Toetsing

Bij de toets heeft onderzoeker een onderscheid gemaakt tussen:

- ten eerste, de naleving van afspraken omtrent de *communicatie en informatie* rond de compensatie naar de consument. Hierbij gaat het met name om de inspanningen van de aanbieder en kwaliteit van de communicatie. Helderheid en transparantie zijn hierbij van belang.
- ten tweede, de *gerealiseerde compensatie zelf*, waarbij met name de kwantiteit en kwaliteit van de certificaten, kortom het *feitelijk resultaat*, getoetst wordt. Onderzoeker heeft gelet op zaken als: aard van de compensatie (bos cq. energie- en emissieproject; verbetering CO₂-sink cq. voorkomen ontbossing), additionaliteit en timing van de compensatie.

Bij de toets gaat het vooral om de helderheid over wat er is gebeurd, i.p.v. hier een waardeoordeel, goed of fout, aan te hechten. Er zijn vele manieren waarop het klimaatprobleem bestreden kan worden, zolang maar duidelijk is wat door de aanbieder is geleverd, zodat de consument een keuze kan maken als hij dat wil, en de aanbieder ook uitvoert wat hij heeft beloofd.

Het gaat niet om controle over wat er in een bepaald CO₂-reductieproject is gebeurd. Daar zijn doorgaans geaccrediteerde verificateurs ter plekke al mee bezig geweest. En de taak van de

² Persbericht ministerie VROM, 17 februari 2008:

<http://www.vrom.nl/pagina.html?id=35476&term=klimaatcompensatie>

accountants van de aanbieders is in het Rapport van Bevindingen aan te geven of er een 'match' is tussen aan de klant verkochte of aangeboden en geleverde compensatie-certificaten. Onderzoeker heeft gebruik gemaakt van de Rapporten van Bevindingen van de accountants voor de informatie over de 'match' van de verkoop en de verkregen compensatie, het certificaat-type en van informatie in Jaarverslagen.

Ook de timing en doorloopsnelheid van de geleverde compensatie spelen een rol. Dat is de tijd tussen de aankoop van de compensatie en het tijdstip dat de reductie is gerealiseerd en voor de koper is 'afgeboekt'; dus van project tot registratie en inschrijving register bijvoorbeeld. En het is belangrijk dat er geen problemen zijn veroorzaakt (biodiversiteit etc). Onderzoeker heeft bij de toets ook de ontwikkelingen op de internationale markt op het punt van standaarden en kwaliteitszorg en de controle daarop betrokken.

Onder paragraaf IV beschrijft onderzoeker het totaalbeeld. De aanbieders worden daarna onder V apart besproken. De onderzoeker bespreekt zijn eindoordeel per aanbieder. Dat is als volgt opgebouwd:

1. Productinformatie: transparantie over wat men aanbiedt;
2. CO2-informatie: transparantie over berekening van emissies en wijze van compensatie;
3. Prestatie-informatie: transparantie over hoe de reducties worden gegarandeerd en geleverd.
Oordeel → *is over één of meer van de 3 voorgaande onderdelen naar het oordeel van onderzoeker geen bevredigende informatie verstrekt of wil men geconstateerde gebreken niet herstellen, dan mag de aanbieder volgens de regels van klimaatcompensatie.nl het vignet niet (meer) voeren.*
4. Verantwoording, d.w.z. de Rapportage van Bevindingen van de accountant.
Oordeel → *is deze afwezig of geeft het geen match aan van verkochte en gerealiseerde compensatie, dan mag de aanbieder volgens de regels van klimaatcompensatie.nl het vignet niet (meer) voeren.*

Besproken wordt in hoeverre wordt voldaan aan de afspraken uit de Intentieverklaring. Waar geconstateerd, worden verbeterpunten vermeld. De reactie van de aanbieders op kritiek of aanbevelingen is eveneens opgenomen.

Onder paragraaf VI neemt onderzoeker een aantal aanbevelingen voor de toekomst op, n.a.v. zaken waar hij tegenaan liep en die verbeterd kunnen worden.

III. Informatie over het toetsend bureau

Cozijnsen is sinds 1998 zelfstandig (juridisch) consultant. Hij geeft advies over de emissiehandel en de CO2-markt aan partijen variërend van overheid, bedrijfsleven, politieke partijen, tot milieuorganisaties, zowel nationaal als internationaal. Hij heeft geen belang bij individuele CO2- of compensatie-projecten. Op de website www.emissierechten.nl en zijn columns in diverse media, w.o. EnergieBeursbulletin, Stroom, Energiea, Climex, geeft hij zijn zelfstandige visie op klimaatbeleid en de CO2-markt. In 2007 heeft hij in opdracht van de Milieufederaties de bij de 'HIER'-campagne betrokken aanbieders van CO2-compensatie getoetst op de vorderingen in 2006, aan de hand van de 'HIER-criteria'.

IV. Totaalbeeld compensatie over 2007

1. Over het algemeen wordt er door de aanbieders voldoende inzicht in de aangeboden compensatie gegeven. Onderzoeker heeft de indruk dat in elk geval een *ondergrens* voor informatievoorziening wordt gehaald, n.l. dat men transparant is over de berekening van emissies en over wat men aanbiedt en dat men zich aan de in de Intentieverklaring gestelde afspraken wil houden. In die zin helpt Klimaatcompensatie.nl wel het ‘kaf van het koren’ te scheiden.
2. Aanbieders hebben veel geïnvesteerd in het opzetten van rekenmodellen die met een precisie willen aangeven hoeveel CO₂ er gecompenseerd moet worden. Wat ontbreekt is volgens onderzoeker hier nog eens met klanten over te communiceren en meer achtergronden te communiceren. Men toetst niet nog een keer bij de klant of de informatie helder is, wat naar mening van de onderzoeker nodig is bij een compensatie-service of een compensatie-overeenkomst. Vanwege de complexiteit van het product zou het goed zijn als vooraf door de aanbieders getoetst wordt of de informatie die verstrekt wordt wel voldoende is voor de consument om zelf te kunnen berekenen/begrijpen wat er precies gecompenseerd wordt. De consument zou hier vraagtekens bij kunnen zetten en dat moet voorkomen worden. Onderzoeker beveelt aanbieders aan om over de berekeningwijze en controle daarop meer helderheid te verschaffen.
3. Aanbieders communiceren met hun afnemers over de wijze van compenseren. Zij doen dit op verschillende tijdstippen. Bij aanbieders waarmee de klant een vast cont(r)act heeft, zoals bij de energiebedrijven, credit cards en zakelijke compensatie, wordt de klant maandelijks of bij jaarafrekening op de hoogte gehouden dat en hoe de compensatie heeft plaatsgevonden. Bij incidentele compensaties krijgt de klant minder informatie over *wanneer* de compensatie feitelijk is volbracht. Als hierover niet voldoende gecommuniceerd wordt zou de consument kunnen denken dat al compensatie is geleverd als hij het vliegtuig in gaat, bijvoorbeeld, terwijl dat in de meeste gevallen nog niet zo is. Bij de meeste aanbieders ontbreekt doorgaans een directe terugkoppeling *van welk project* de compensatie van de betreffende persoon afkomstig is. Daarvoor wordt meestal verwezen naar de site of het jaarverslag. De consument kan zich wel van tevoren ervan op de hoogte stellen op welke manier de aanbieder hem informeert.
4. Alle aangesloten aanbieders, op Rabobank na die voor de toetsing uit het proces is gestapt, hebben een Rapport van Bevindingen over 2007 ingediend. Het voor de eerste keer *tijdig* verschaffen van een Rapport van Bevindingen door een accountant om te zien of er evenveel is verkocht als ingekocht (de ‘*match*’) bleek voor de meeste aanbieders een niet eenvoudige zaak. Een deel van de accountants in Nederland is nog niet ervaren in dit onderwerp, waardoor het meer tijd kostte. Aanbieders gaan er van uit dat de rapportage in juni 2009 over het boekjaar 2008 soepeler zal lopen.
5. Om de eenduidigheid te bevorderen is het belangrijk dat aanbieders in een aparte webpagina of folder informatie over CO₂-compensatie aanbieden. Nu staat er vaak veel informatie bij over plannen, spaarplannen, samenwerkingsverbanden, die op zich niets over de garantie van de CO₂-certificatie zeggen. Sommige aanbieders brengen naar voren dat ze samenwerken met milieu-organisaties of campagnes als Natuurmonumenten en HIER of wijzen op bepaalde labels (bijv. het CBF-logo). Dit zegt weliswaar iets over de manier waarop ze met het klimaatprobleem omgaan of een betrouwbare organisatie zijn. Maar het geeft nog geen informatie of garantie t.a.v. de verificatie van de projecten waarin geïnvesteerd wordt of in hoeverre CO₂-certificaten tijdig en in voldoende mate zijn verkregen. Na de adviezen hierover hebben de meeste aanbieders inderdaad een duidelijke scheiding hierover aangebracht op hun websites.

Op een aantal van bovengenoemde punten doet onderzoeker een aantal aanbevelingen voor de toekomst: zie daarvoor onder VI.

6. Wat het eindoordeel betreft (zie tabel): Repay, Essent, Climate Neutral Group, Trees for Travel en Hivos mogen in 2008 het Klimaatcompensatie.nl vignet voeren. De Rabobank heeft besloten vanaf 2008 niet meer deel te nemen aan Klimaatcompensatie.nl en heeft niet deelgenomen aan de toetsing.

Tabel: Matrix Eindoordeel Klimaatcompensatie.nl 2007

Toetsingsgrond→ Aanbieder:	1.Product- informatie	2.Emissie- informatie	3.Prestatie- informatie	4.Verant- woording van de 'match'	Eindoordeel Vignet toegestaan voor 2008
ClimateNeutral Group*	✓	✓	✓	✓	✓
Trees for Travel	✓	✓	✓	✓	✓
Hivos: Klimaatfonds	✓	✓	✓	✓	✓
Essent: Groen voor Gas	✓	✓	✓	✓	✓
Greenchoice: CO2-gecompen- seerd gas	✓	✓	✓	nvt	✓
Repay: VisaGreencard	✓	✓	✓	✓	✓
Rabobank**: Rabocard met Klimaatbijdrage	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt

* CNG heeft besloten om vanaf 2008 niet meer deel te nemen aan Klimaatcompensatie.nl.en heeft wel deelgenomen aan de toetsing

** De Rabobank heeft besloten vanaf 2008 niet meer deel te nemen aan Klimaatcompensatie.nl en heeft niet deelgenomen aan de toetsing

V. Oordeel per aanbieder

1. Climate Neutral Group (CNG): *diverse producten*

Climate Neutral Group (CNG) wil mensen en organisaties inspireren en stimuleren om klimaatneutraal te leven en te werken door inzicht te bieden in de CO₂-footprint, informatie te geven over besparende maatregelen en de mogelijkheid te bieden onvermijdelijke CO₂-uitstoot te compenseren.

CNG compenseert CO₂-uitstoot door te investeren in duurzame energie- en bosprojecten.

Alle projecten van CNG zijn gevalideerd en geverifieerd volgens internationale standaarden door onafhankelijk certificeringsinstanties zoals TueV en SGS. Het resultaat zijn Verified Emission Reductions (VERs). 1 VER staat voor 1 ton CO₂ minder in de atmosfeer en garandeert zo de klimaatbijdrage van de afnemer. Een VER wordt ook wel CO₂ credit genoemd.

CNG gebruikt 100% VERs in haar standaard compensatie dienstverlening en registreert alle VERs bij CO₂ registers, zoals het Triodos Climate Clearing House. Registratie en transactie via CO₂ registers garandeert dat iedere VER slechts een keer kan worden verkocht en altijd traceerbaar is.

Bron: Climate Neutral Group

1. Informatie over de geleverde producten is helder en in zeer ruime mate aanwezig op de site en in brochures. De klant kan zelf zijn te compenseren activiteiten uitkiezen en daarbij CO₂ of alle broeikasgasemissies meenemen;
Kritiekpunt: De site meldt 'XXX.XXX ton CO₂ gecompenseerd': wordt bedoeld *verkocht aan klanten*, of zijn er zoveel *reducties gekocht en geleverd*?
Reactie: CNG zal duidelijk maken waar de teller op doelt.
2. Op de site staat een calculator (UNEP e.a.) voor het berekenen van de emissies. Voor zakelijke klanten berekent Climate Neutral Group de Carbon Footprint op basis van een inventarisatie van de activiteiten van de klant.
Partners: HIER, MVO Nederland, ICROA.
3. Geleverd wordt middels: Gecertificeerde CO₂ credits VERs afkomstig uit duurzame energieprojecten, energiebesparingsprojecten en bosprojecten. Climate Neutral Group hanteert internationaal gehanteerde certificeringsstandaarden zoals de Voluntary Carbon Standard, Gold Standard en CDM.
De site geeft informatie over de projecten, de internationale standaarden die worden gehanteerd en de aanvullende criteria die men hanteert.
4. Rapport van Bevindingen is opgemaakt en doorgezonden door accountant.
Het rapport geeft een match aan van verkochte en gekochte en geleverde credits.

Eindoordeel: CNG mag het klimaatcompensatie.nl vignet voeren.

2. Trees for Travel (T4T): *compensatie van (vlieg)reizen etc*

Trees for Travel biedt klimaatcompensatie aan voor alle vormen van vervoer en het energiegebruik van huishoudens, bedrijven, organisaties en evenementen. Deelnemers kunnen kiezen uit compensatie op basis van de opname van CO₂ door biomassa (aanplant van bomen, herstel van regenwoud e.d.) en door het vermijden van CO₂-uitstoot door inzet van duurzame energiebronnen en energiebesparing in ontwikkelingslanden.

Bij de bosprojecten kan er gekozen worden uit compensatie door reeds aangeplante bossen (VER's) of het investeren in nieuwe aanplant/herstel (FER's). Trees for Travel selecteert de projecten mede op basis van de toegevoegde waarde voor de mens en biodiversiteit in de projectlanden, veelal ontwikkelingslanden. De projecten moeten een doel op zich zijn voor mens, plant en of dier en bijdragen aan duurzame ontwikkeling en de millenniumdoelstellingen.

Bron: Trees for Travel

1. Men biedt informatie over de geleverde producten: diverse reismiddelen en activiteiten kunnen worden gecompenseerd; alle broeikasgassen
Kritiekpunt: het melden dat men een 'ANBI goed doel' is, of het CBF-logo voor goed doel heeft of wil verkrijgen, geeft informatie over de aanbieder maar niet de over garantie en transparantie t.a.v. CO₂-compensatie. Daar kijkt ANBI/CBF niet naar. Onderzoeker beveelt aan dit bij de informatie expliciet uit elkaar te houden.
Reactie: Trees for Travel: het zegt iets over de organisatie maar het advies is overgenomen en de tekst is aangepast
2. Op de site staat een calculator (getoetst door RIVM, UU, Milieu Centraal) en een rekenmodel benadering op basis van 6 vliegzones; bij vluchten een opslag van 2,7 voor niet-CO₂.
Partners: HIER, Climate Partners
Werkt met CarbonFix standaard, die voorwaarden voor bos-projecten opstellen; is nog in ontwikkeling
Kritiekpunt: Calculatoren zijn opgebouwd door diverse bronnen, geüpdate door ander, de achtergrond is niet helder meer omdat meerdere instanties er naar kijken.
Reactie: Calculator-informatie is nu helderder opgeschreven en gepresenteerd.

Kritiekpunt: Hivos-project of samenwerking KIT zegt niets over het CO₂-garantie.
Reactie: T4T presenteert het nu als projectinformatie, verwijzend naar daarbij betrokkenen.

Kritiekpunt: Trees for Travel schreef dat, op aanraden van VROM de compensatie overeenkomt met het systeem van handel in CO₂-credits en Kyoto-afspraken. Zo werkt compensatie door T4T evenwel niet, en dat wordt niet gegarandeerd; het op de site getoonde certificaat van SGS vermeldt dat dan ook niet.
Reactie: Bedoelde tekst maakte duidelijk dat T4T er vroeg mee startte; vanwege mogelijke misverstanden is de tekst recentelijk weggehaald.
3. Geleverd wordt middels: VERs/SGS, en vanaf 2007 ook FERs; CO₂ die nog vastgelegd moet worden in een nieuw bos. En via duurzame energieprojecten is samenwerking met Hivos. Binnen een jaar wordt compensatie gerealiseerd.
Projecten: bos, DE
4. Rapport van bevindingen is opgemaakt en doorgezonden door accountant.
Het rapport geeft een match aan van verkochte en gekochte en geleverde credits aan. Een aantal compensatie-certificaten (VERs) van gerealiseerde CO₂-reductieprojecten, nodig om de compensatie over 2007 compleet te maken, blijkt wel te zijn ingekocht bij Climate Neutral Group. Deze heeft nog niet kunnen leveren, omdat wordt gewacht op certificering volgens SGS COV. Het Rapport van Bevindingen over 2008 zal deze meerekenen.

Eindoordeel: Trees for Travel mag het klimaatcompensatie.nl vignet voeren.

3. Hivos: *Klimaatfonds (gestart juli 2007)*

Hivos ondersteunt organisaties in ontwikkelingslanden die duurzame energieprojecten uitvoeren. Via het Hivos Klimaatfonds wil Hivos de toegang tot duurzame energie voor arme bevolkingsgroepen makkelijker maken. Als iemand de eigen broeikasgas-uitstoot wil compenseren, gaat de opbrengst daarvan ook naar het Hivos Klimaatfonds. Hivos biedt een mix van 3 producten:

- besparing van brandhout voor koken via zuinige fornuizen
- besparing van brandhout voor koken door het aanleggen van biogasinstallaties
- elektriciteitsvoorziening in afgelegen gebieden via de bouw van kleine waterkrachtcentrales.

De organisaties die voor het Hivos Klimaatfonds de projecten opstellen en uitvoeren maken de berekeningen in het projectvoorstel. Vervolgens worden de berekeningen nog een keer doorgelicht door een deskundige en eventueel aangepast.

Bron: Hivos

1. Informatie over de geleverde producten: de invalshoek is niet de compensatie van de emissies maar het Klimaatfonds (vanaf juni 2007), waar men aan kan deelnemen.
Kritiekpunt: donatie en compensatie, beiden t.b.v. Klimaatfonds-projecten staan naast elkaar genoemd. Ook is vermeld dat er subsidies zijn van SNV en Buitenlandse Zaken. Door de samenloop van geldstromen is onderzoeker niet duidelijk welke betaling tot additionele unieke CO2-reductie leidt.
Reactie: Hivos heeft inmiddels een groot aantal verbeteringen op haar website doorgevoerd, waaronder ook op dit punt.
2. Op de site staat een calculator; rekt met gemiddelden.
Partners: HIER .
Kritiekpunt: methode/bron van calculator onbekend.
Reactie: De herkomst van de calculator staat nu wel vermeld.
3. Geleverd wordt middels: VERs van nieuwe projecten die geverifieerd worden door lokale verificateurs en steekproefsgewijs door SGS. Jaarverslag en CV's van beoordelaars projecten staan op de site. De klant mag projecten door een erkende certificeerder laten certificeren, tegen meerprijs.
Projecten: EB, DE.
Over 2007 wordt een biogas-project uit Cambodja voor compensatie gebruikt. Eind 2007 waren er 1444 installaties opgebouwd. Verificatie gaf aan dat 97% ook in gebruik was.
Kritiekpunt: ten onrechte CDM-claim, want het er wordt met VERs gewerkt.
Reactie: is aangepast; alleen de CDM-methodologie wordt toegepast.

Kritiekpunt: Op de site en in het Jaarverslag staat vermeld hoe Hivos de projecten van begin tot einde zelf organiseert en installeert en gebruik maakt van lokale verificateurs. De Intentieverklaring formuleert niet wat VERs zijn. Onderzoeker pleit ervoor alle CO2-reducties, die voor compensatie nodig zijn te laten verifiëren door een geaccrediteerde verificateur en voor haar projecten een eigen erkende (Hivos-) standaard te verkrijgen of gebruik te maken van een van de bestaande erkende VER-standaarden. Dan hoeft in het Rapport van Bevindingen alleen naar de certificaten gekeken te worden en niet naar de projecten zelf.
Reactie: Hivos bekijkt hoe ze over 2008 de verificatie-procedures aan kan passen aan de bestaande standaarden
4. Rapport van Bevindingen van de accountant is opgemaakt en toegezonden.
Het rapport geeft een match aan van verkochte en gerealiseerde CO2-reducties.
Wat betreft de aard en herkomst van de VER-credits die de accountant heeft geconstateerd: Hivos bekijkt hoe ze over 2008 de verificatie-procedures aan kan passen aan de bestaande standaarden of gebruik kan maken van bestaande standaarden

Eindoordeel: Hivos mag het klimaatcompensatie.nl vignet gaan voeren.

4. Essent: *Groen voor Gas*

Essent. Groen voor Gas is gas zoals dat aan alle huishoudens wordt geleverd. Bij Groen voor Gas echter, wordt de hoeveelheid CO₂ die vrijkomt bij het gebruik van gas direct gecompenseerd door investeringen in projecten die het toepassen van duurzame energie stimuleren.

Essent berekent hoeveel kilo CO₂ er wordt uitgestoten als gevolg van uw gasverbruik. Deze CO₂ uitstoot wordt gecompenseerd door investeringen in twee soorten projecten; projecten als het opnieuw aanplanten van bossen om reeds uitgestoten CO₂ te compenseren en projecten die CO₂ uitstoot reduceren. Op dit moment bestaat de compensatie voor 80% uit Gold Standard projecten.

Bron: Essent

1. Informatie over de geleverde producten: Groen voor Gas; CO₂, zakelijk en huishoudens
2. Op de site staat een berekening van CO₂/m³ en gemiddelden
Partners: WNF
Kritiekpunt: er staat op de site een referentie naar UNFCCC; maar er is niet een dergelijke procedure op Essent's VERs van toepassing
Reactie: bedoeld wordt dat GS UN *standaarden* toepast en dat verificateurs UN geaccrediteerd zijn. De site is inmiddels aangepast.
3. Geleverd wordt middels: GS VERs en gewone VERs (FSC bos). Deze worden in het Triodosbank Climate Clearing House bijgeschreven.
Projecten: Het betreft voor 33% boscredits van Stichting Face; 32,7% GS VERs en voor 34,3 Essent Stortgas-credits.
De emissies van 2007 worden voor juni 2008 gecompenseerd. Vanaf 2009 meldt de energie-jaarrekening hoeveel CO₂ voor de klant gecompenseerd is.
Kritiekpunt: eigen CO₂-neutrale gas (Essent Milieu Stortgas) wordt meegerekend voor compensatie van 2007 zonder VER-certificaat.
Reactie: De compensatie op basis van stortgas is geverifieerd via Rapport van Bevindingen door accountant. In aanloop naar de doelstelling om vanaf 2009 voor 100% te compenseren op basis van VERs, bevat het compensatieportfolio vanaf 2008 geen stortgascredits meer.
4. Rapport van Bevindingen van de accountant is opgemaakt en toegezonden.
Het rapport geeft een match aan van verkochte en gerealiseerde CO₂-reducties.

Eindoordeel: Essent mag het klimaatcompensatie.nl vignet voeren voor Groen voor Gas

5. Greenchoice: CO2/energie-gecompenseerd Gas

Energieleverancier Greenchoice levert groene energie aan ruim 200.000 huishoudens in Nederland. De geleverde groene stroom komt uit duurzame bronnen zoals water, wind en zon. De uitstoot van gaslevering wordt gecompenseerd door ofwel bos projecten, ofwel energieprojecten. Dit naar keuze van de klant. De toetsing voor de klimaatcompensatie had betrekking op de compensatie door energieprojecten.

Bron: Greenchoice

1. Informatie over de geleverde producten: klant (zakelijk of gezin) kan kiezen uit bos-gecompenseerd (zonder kosten) of CO2-gecompenseerd gas
Kritiekpunt: Greenchoice zegt op site dat de emissies al door het bosspaarplan gecompenseerd worden: is er sprake van overlap?
Reactie: Greenchoice heeft nu een helder onderscheid op de site gemaakt tussen de boscompensatie en de energie-gecompenseerd gas, waar het klimaatcompensatie.nl vignet bij staat.
2. Op de site staat een rekenmodel (Wageningen) voor bos en wordt verwezen naar calculator Milieu Centraal
Partners: HIER .
3. Geleverd wordt middels: VERs die ingekocht worden bij ontwikkelingsorganisatie ICCO.
Projecten: DE
Kritiekpunt: Klimaatcompensatie.nl-vignet hoort bij de organisatie, ziet niet op de compensatie (kwaliteit/garantie) zelf.
Reactie: is aangepast

Kritiekpunt: op site Verified Emission 'Rights', vervangen door 'Reductions'
Reactie: is aangepast
4. Rapport van Bevindingen van de accountant is niet voorhanden. Omdat het over 2007 een sinds korte tijd geïntroduceerd product betrof, was het niet reëel om daar een accountantsverklaring voor af te geven. Over 2008 wordt er wel een accountantsverklaring verwacht. Onderzoeker adviseert om bij de rapportage over 2008 t.z.t. aan te geven wat voor certificaten zijn ingekocht.

Eindoordeel: Greenchoice mag het klimaatcompensatie.nl vignet voeren voor energie-gecompenseerd gas.

6. Repay: Visa Greencard

RePay International, onderdeel van Tendris Holding, is het bedrijf dat verantwoordelijk is voor de nationale en internationale verspreiding van het ClimaCount CO2-compensatieprogramma gekoppeld aan credit cards. In 2004 introduceerde RePay met het ClimaCount compensatie-programma in Nederland door de lancering van de Visa GreenCard. RePay richt zich nu op het beschikbaar stellen van het ClimaCount-programma aan consumenten en bedrijven in de hele wereld. Klimaatcompensatie wordt kosteloos aangeboden aan kaarthouders.

Bron: Repay International

1. Informatie over de geleverde producten: Repay berekende in 2007 emissies op basis van bestedingen, in 9 categorieën. De kaarthouder krijgt op de maandafrekening de te compenseren CO2 te zien. Het gaat om de totale CO2-voetafdruk, dus LCA. Repay garandeert binnen 12 maanden de emissies van de kaarthouder te compenseren.
Kritiekpunt: onduidelijk was wie aanspreekpunt/uitvoerder is van compensatie.
Reactie: RePay heeft op de websites inmiddels deze aanbeveling overgenomen en de merkstrategie uitgelegd. Repay zal op de site en in Jaarverslag duidelijker communiceren dat Visa Greencard een product, ClimaCount een merknaam is van Repay en dat Repay International BV verantwoordelijk is voor het compensatieprogramma.
Partners: HIER, Conservation International en Natuurmonumenten
2. In het rapport staan rekenvoorbeelden van een aantal van de 9 categorieën. De modelontwikkeling-validatie is door CE Delft gedaan op basis van RIVM data, validatie door TNO. Deze zijn op de site te vinden.

Kritiekpunt: men refereert aan een 'Fonds Klimaatcompensatie', dat projecten goedkeurt dat is evenwel niet een algemeen bekende organisatie maar een interne zaak.

Reactie: Repay heeft vanaf 2008 een aantal compensatiefondsen opgezet waarop toezicht is door de samenwerkende partijen (vaak bankpartners) en onafhankelijke deskundigen in de vorm van een adviesraad. Repay zal dit op de site verduidelijken.

Kritiekpunt: klant krijgt geen informatie dat en wanneer er gecompenseerd is.

Reactie: inmiddels zijn kaarthouders per e-mail en via de site (Verslag d.d. 27 juni 2008) geïnformeerd hoe de compensatie heeft plaatsgevonden en is verwezen naar het rapport van PricewaterhouseCoopers op de website.

3. Geleverd wordt middels: VERs, EUAs (emissierechten), FERs (toekomstige CO2-vastlegging)
Projecten: VERs via CNG verkregen voor CO2-vastlegging in bos in Maleisië en Ecuador, met SGS/FSC-certificaten. VERs, aangeschaft via Eneco Energy voor vermeden CO2 door waterkracht in China.
De VERs worden ingeschreven in het Triodosbank Climate Clearing House register.
Kritiekpunt: onduidelijk is wat nu de zgn. 'ClimaCount Kwaliteitsgarantie' is t.a.v. verificatie en leveren van CO2-credits
Reactie: De ClimaCount kwaliteitsgarantie staat voor 100% klimaatcompensatie binnen 12 maanden na een creditcard transactie berekend op basis van calculatoren van externe specialisten CE Delft en TNO. De investeringen in gecertificeerde compensatie, de daadwerkelijke berekening en informatie aan kaarthouders hierover wordt jaarlijks getoetst door PricewaterhouseCoopers en verwoord in een Assurance rapport welke openbaar wordt gemaakt op de websites van het programma.
4. Rapport van Bevindingen van de accountant is opgemaakt en toegezonden. Het rapport geeft een match aan van verkochte en gerealiseerde CO2-reducties.

De accountant heeft bovendien een Assurance-rapport over totale compensatieprogramma gemaakt en toegezonden. Dit gaat veel verder dan een Rapport van Bevindingen, zoals nodig is voor Klimaatcompensatie.nl.

Eindoordeel: Repay mag het klimaatcompensatie.nl vignet voeren

7. Rabobank: Rabocard met Klimaatbijdrage

De Rabocardhouders hebben een nieuwe Rabocard ontvangen met een klimaatfunctie. De aankoop koppelt de Rabobank aan bestedingscategorieën zoals: kleding, voedsel of benzine en overeenkomstige CO2-emissie. Om de uitstoot van CO2 van de kaarthouders tegen te gaan, investeert de Rabobank gratis in duurzame energie- en energiebesparingprojecten. Dit gaat aan de hand van zogenaamde CO2-credits, die staan voor het voorkomen van een bepaalde hoeveelheid uitstoot in de toekomst. Met het WNF en Ecofys worden projecten geselecteerd om in te investeren.

De Rabobank heeft besloten vanaf 2008 niet meer deel te nemen aan Klimaatcompensatie.nl en heeft niet deelgenomen aan de toetsing. De reden die Rabobank opgeeft voor haar vertrek bij Klimaatcompensatie.nl is dat de verschillen in benadering van klimaatcompensatie tussen de Rabobank en de andere aanbieders van klimaatcompensatie te groot waren. De Rabobank heeft daarom haar lidmaatschap van Klimaatcompensatie.nl heroverwogen, de uitkomst daarvan was dat zij haar lidmaatschap voor de toetsing heeft beëindigd.

Eindoordeel: Rabobank heeft niet deelgenomen aan de toetsing, dus Rabobank mag het klimaatcompensatie.nl vignet niet voeren voor de credit card.

VI. Aanbevelingen voor de toekomst

1. Onderzoeker pleit er voor om in de Intentieverklaring aparte afspraken te maken voor de diverse categorieën aanbieders van CO₂-compensatieprogramma's, waar dat voor de hand ligt, namelijk:
 - (1) *credit cards en energiebedrijven*; deze hebben vaste cont(r)acten met consumenten, waardoor i.v.m. transparantie en prestatie andere afspraken beter bij de situatie passen;
 - (2) *deelnemers die alleen CO₂-compensatie aanbieden* en één of tweemaal contact met de klant hebben;
 - (3) *deelnemers, die zelf projecten ondernemen* in ontwikkelingslanden. Deze zijn van begin tot eind betrokken bij een project en dragen op die manier ook bij aan controlebaarheid en transparantie.Aan de drie categorieën kan wellicht niet dezelfde eisen gesteld worden; en dat hoeft wellicht ook niet. Een dergelijk onderscheid in categorieën maakt het misschien ook aantrekkelijker voor andere klimaatcompensatie-aanbieders zich bij het initiatief aan te sluiten.
2. Onderzoek de mogelijkheden voor het instellen van een 'Klimaatcompensatie keurmerk' bij een onafhankelijke organisatie als Stichting Milieukeur met een onafhankelijk panel t.a.v. de minimale eisen t.a.v. transparantie en kwaliteit.
3. Het zou prettig zijn als alle aanbieders gebruik maken van dezelfde emissie-calculator. Aanbieders hebben daar diverse malen over gesproken, maar hebben onderkend dat de aanbieders nu eenmaal op verschillende wijzen CO₂-compensatie berekenen en/of aanbieden; maar ze laten wel hun berekeningmethodes door onafhankelijke instituten zoals TNO, RIVM, CE en Ecofys controleren. En zolang aanbieders daar de consument op transparante wijze duidelijk over informeren, kan de consument juist deze aanbieders vergelijken en een keuze maken.

Dit in tegenstelling tot bedrijven die verplicht onder emissiehandel vallen: die moeten wettelijk dezelfde berekeningswijzen en verificatiemethodes gebruiken. Bij de compensatie-markt kunnen rekenverschillen voorkomen en dus is uitleg hierbij zeer essentieel.

Neem nu vliegverkeer. Trees for Travel en Hivos hebben de vluchten ingedeeld in diverse zones en berekenen dan de emissies. Repay en de Rabobank berekenen de CO₂-emissie per uitgavenpost en per betaalde euro.

De Kyoto Protocol landen berekenen de totale CO₂ op basis van ingekochte kerosine. En voor de vliegtax deelt Nederland de reizen ook in zones in. De VN Burgervlucht-organisatie ICAO heeft ook een calculator ontwikkeld; die maakt weer onderscheid tussen economy en business class bijvoorbeeld. Het blijft altijd arbitrair en geen enkele methode kan de emissies van elke vlucht apart meten. De aanbieders moeten hierover blijven communiceren en proberen de methodes te vergelijken.
4. Het tijdstip waardoor de compensatie gerealiseerd moet zijn, moet duidelijker en scherper worden geformuleerd in voorwaarde 13 van de Intentieverklaring. De vraag is of de voorwaarde eenduidig is: wat wordt bedoeld met "compensatie dient plaats te vinden uiterlijk 3 maanden in het volgend jaar"? Betekent dat alle compensatie over 2007 op zijn vroegst 1 april 2009 gecompenseerd moet zijn? Of mag een in december gekocht certificaat ook een jaar later gecompenseerd worden?

5. Inherent aan de gekozen systematiek is dat pas achteraf wordt gecompenseerd. Het is aan te bevelen om jaarlijks een buffer aan te houden van CO2-certificaten in bezit, die direct voor compensatie kunnen worden ingezet. Dit biedt afnemers een grotere leveringszekerheid. Aan de andere kant is de compensatiemarkt zo nieuw en zo in opgang dat er voorlopig nog sprake is van een tekort. Ook dit punt zal in de loop der tijd verholpen kunnen zijn.
6. Het blijkt toch lastig te zijn op tijd een Rapport van Bevindingen van een accountant te krijgen. Ook de peildatum van 31 december is niet wenselijk omdat compensatie achteraf wordt gerealiseerd. Onderzoeker adviseert de inlevertermijn daarvoor op te schuiven naar rond de zomer en de accountant te vragen een stand van zaken aan te geven van de inkoop/verkoop-match tot op het moment van de rapportage. De klant is meer geïnteresseerd in hoe lang de compensatie duurt, dan in informatie per kalenderjaar. Dus een latere deadline, maar dan wel de verkregen compensatie tot aan de peildatum meenemen.
7. Het is wellicht toekomstmuziek, maar het zou nog transparanter zijn online een koppeling mogelijk te maken tussen compensatie-certificaten en de consument. Zo hebben de certificaten die bij Triodosbank Climate Clearing House worden geregistreerd en 'redeemed', een uniek nummer. De consument zou dan kunnen nakijken waar zijn certificaat vandaan komt. Er moet wel voor gewaakt worden dat dit tot een verhoging van de kosten voor de consument kan leiden.

Utrecht, 13 oktober 2008

Jos Cozijnsen

Bijlage: gebruikte afkortingen

CDM	Clean Development Mechanism, CO ₂ -credit mechanisme in het kader van het VN Klimaatverdrag cq Kyoto Protocol (verplichte markt); genereert CERs
CBF	Centraal Bureau Fondsenwerving-logo: Alleen goede-doelen-organisaties kunnen een CBF-keurmerk krijgen. De Belastingdienst bepaalt wat een goede doelen organisatie (Algemeen Nut Beogende Instelling, ABNI) is. Een van de voorwaarden is bijvoorbeeld dat de organisatie tenminste 75% van het ingezamelde geld aan het goede doel besteden. NB De tijd die medewerkers in NL aan projecten (zoeken, controleren, communicatie naar klanten over projecten) besteden vallen voor CBF ook binnen de 75% regel. Aanbieders van klimaatcompensatie kunnen in aanmerking komen voor het CBF-keurmerk als zij erkend zijn als goed doel en zich aan de voorwaarden van het keurmerk houden. Commerciële organisaties kunnen hiervoor dus niet in aanmerking komen
CERs	Certified Emission Reductions: certificaten die uitgegeven worden door de CDM Executive Board in het kader van het VN Kyoto Protocol
DE	Duurzame Energieproject
EB	Energie Besparings-project
FERs	Future Emission Reductions: betreft een contract t.a.v. CO ₂ -emissies die in de toekomst nog vastgelegd moeten gaan worden
GS	Gold Standard: een kwaliteitsstandaard voor CDM-CERs en VERs
VERs	Verified Emission Reductions (vrijwillige markt)
VCS	Voluntary Carbon Standard: een aantal aanbieders hebben in overleg met verificateurs en NGO's besloten de bestaande standaarden te vervangen door een uniforme standaard.